

---

bjoerna.dk [Kultursociolog Bjørn Andersen](mailto:post@bjoerna.dk) post@bjoerna.dk

Gunnar Thygesen: Besættelsen den 9. april 1940 var forudset

Version 1.0 - 01.05.2006. - [Redaktionel note nedenfor](#).

Der gik en myte om, at udenrigsminister Munch under et møde i Rostock d. 17 marts 1940 skulle have lovet den tyske politifører, Heinrich Himmler, at Danmark ikke ville modsætte sig en tysk besættelse.

Myten er blevet afvist, men mødet ville også være helt uden mening, eftersom den danske generalkommando vidste, at Tyskland med alle midler ville besætte Danmark på et eller andet tidligt tidspunkt i tilfælde af en krig mellem Storbritannien og Tyskland.

Den viden havde man allerede i 1936.

Der er grund til at antage, at denne viden var medvirkende til, at Danmark hele tiden under den tyske oprustning valgte nedrustningen og den symbolske modstand den 9. april vel vidende, at uanset vor militære styrke, så ville Tyskland besætte Danmark helt eller delvis. Delvis vil sige Jylland og Fyn for at sikre sig overherredømmet over Nordsøen og Skagerak og over Storebælt. En besættelse, der kunne komme til at koste blod og ødelæggelser, som i et omfang ville ligne dem, der ramte Polen og det øvrige Europa, hvor det gik værst til .

Og hvorfra kom så den viden? Kom den i al gedulghed? Fra spionage? Nej, den kom fra åbne kilder, fra tyske militære eksperter, som havde analyseret nederlaget i den første verdenskrig, og hvis dokumenter i vinteren 1935/36 privat blev gennemgået af den unge danske kaptajnløjtnant E.V. Götke-Hansen, hvorfra han drog den helt indlysende konklusion om den tyske besættelse.

Han nåede endog frem til en næsten uhyggelig nær anvisning på hele det faktiske forløb, hvorledes tyskerne ville befæste Danmark med svære kystbatterier bl.a. ved Frederikshavn og knudepunkter på vestkysten for at lukke farvandet mellem Danmark og Norge. Thyborøn og Esbjerg ville blive udfaldsporte for ubåde. For at sikre flyvevåbnets aktionsradius så langt op som til Bergen og Stockholm ville de anlægge flyvepladser på Mors og nær Hjørring. Men her tog han noget fejl, idet det ikke blev nødvendigt al den stund, at der forinden besættelsen var blevet anlagt flyveplads ved Rødslet vest for Nørresundby, en flyveplads, der under den tyske besættelse blev udbygget til den største i Nordeuropa, samtidig med at de øvrige i Jylland blev anlagt ved Karup og Skrydstrup. I rapporten stod ordret: *»I Tysklands Krig mod England bliver Jylland Tysklands Skjold, Sø - og Luftflaaderne dets Sværd«*.

Hans analyse baserede sig på *»Der Krieg zur See«* udgivet af Det tyske Marinearkiv, *»Deutschlands Hochseeflotte im Weltkrieg«* af admiral Scheer og *»Meine Kriegserinnerungen«* af general Erich von Ludendorff.

Under første verdenskrig 1914–1918 var den tyske flådes operationer bestemt ved, at alle

fremstød og tilbagetrækninger skulle foregå gennem det afgrænsede område, der bestod af Helgolandsbugten. Yderligere kunne alle operationer iagttages fra det neutrale nederlandske område. Området ved Sild var kun passabelt for mindre flådefartøjer og dette kun ved gunstigt vejr og vandstand.

Det lykkedes for tyskerne at lægge beslag på havne på Flanders kyst, men disse gav kun mulighed for anvendelse af ubåde.

Tyskland gav tidligt frivilligt afkald på at anvende Skagerak som udfaldsport og spærrede sig inde i Østersøen bag danske og tyske minespæringer, hvilket skyldtes en mangel på strategisk overblik i det tyske admiralitet før og ved krigens udbrud, og hvilket storadmiral von Tirpitz senere selv tog ansvaret for.

Tyskerne erkendte snart, at de havde bragt sig i en særdeles ugunstig søstrategisk stilling, og den britiske blokade af Helgolandsbugten blev mere og mere følelig for tyskerne, som kun med besvær kunne få ubådene fra og til flådebaseerne.

Dertil kom at Danmark og Nederlandene havde deres sikringsstyrker af varierende men betragtelig styrke under hele verdenskrigen, hvilket faktisk fik en særdeles mærkbar indvirkning på de tyske militære beslutninger og dermed krigens forløb, hvilket sikkert vil overraske mange her til lands.

I sommeren 1916 følte tyskerne sig trods alt så stærke til søs, at de mente at kunne tvinge Storbritannien i knæ med en uindskrænket ubådskrig, men da Rumænien samme år kastede sig ind i krigen på de allieredes side med den hensigt at erobre Transsylvanien, blev den militære situation for tyskerne så anstrengt, at de ikke turde igangsætte den uindskrænkede ubådskrig, idet det tyske rigskansleri frygtede, at den ville udfordre søfartsnationerne Nederlandene og Danmark i sådan grad, at disse ligeledes ville angribe, hvilket efter den tyske vurdering ville føre til tysk nederlag.

Den uindskrænkede ubådskrig blev derfor udsat til efter det rumænske nederlag og til 1917 og fik dermed ikke den virkning som ønsket af tyskerne, idet den kom for sent til at kunne påvirke krigens endelige udfald. De militære styrker i neutrale Danmark og Nederlandene har således haft en i al almindelighed ubemærket indflydelse på første verdenskrigs udfald til ugunst for centralmagterne.

Konklusionen af analysen blev, at Tyskland i tilfælde af en krig med Storbritannien uanset eventuelle tab ville gøre alt for ikke at bringe sig i en tilsvarende situation som under første verdenskrig og ville derfor besætte hele eller dele af Danmark dvs i det mindste Jylland/Fyn, således at Tyskland ville beherske Nordsøen og Skagerak og de indre danske farvande og luftområdet over Danmark og Nordsøen samt sikre transporterne af malm fra Sverige.

Samme skæbne ville overgå Nederlandene af tilsvarende årsager.

Analysen af de tyske dokumenter tillige med den strategiske betydning for Danmark blev af den unge kaptajnløjtnant fremsendt til hans nærmeste foresatte, dvs chefen for sjællandske division, den 30/5 1936. Analysen var på 25 sider plus tre kortskitser over de formodede tyske stillinger på dansk grund i tilfælde af en besættelse.

Sjællandske division videresendte rapporten til Generalkommandoen den 28/8 1936 bl.a. med en bemærkning om at Tyskland nok (dvs i 1936) ikke ville være stærk nok til at gennemføre besættelsen.

Brevet slutter: *Kaptajnløjtnanten fortjener megen Anerkendelse for sit dygtige Arbejde.*

Godt et år senere, medens Tyskland kraftigt opruster, svarer Generalkommandoen den 20/11 1937 Sjællandske Division anerkendende om arbejdet, idet den dog tilføjer, citat: *Da Konklusionerne ikke dækker Generalkommandoens Anskuelser, og da Generalkommandoen ikke ønsker med den givne Foranledning at forelægge Ministeriet sine Overvejelser i et Spørgsmaal af saa grundlæggende Betydning som det foreliggende, har Generalkommandoen afstaaet fra at fremsende Arbejdet til Ministeriet, hvilket det - betragtet som rent Øvelsesarbejde – i fremtrædende Grad efter hele sin form og Indhold vilde have gjort sig fortjent til.* Underskrevet E. With og W.W. Prior.

Krigsministeren var såmænd selv statsministeren Th. Stauning, og det var han fra 1/6 1933 til 8/7 1940. Generalkommandoen må her have begået en tjenesteforsømmelse af helt usædvanlig grad, idet det var seriøse tyske oplysninger, der blev lagt frem.

Men var mon krigs/statsministeren trods alt helt uvidende om, at Tyskland ville besætte Danmark i tilfælde af en krig mellem Tyskland og Storbritannien? Her er en opgave for vore historikere at løse.

Den 3. september 1939 erklærede Storbritannien Tyskland krig. Den dag vidste man på højeste niveau i Danmark, at det kun var et spørgsmål om tid, før Tyskland ville invadere Danmark, og da vidste man, at den ikke-angrebspagt med Tyskland, der var undertegnet den 31. maj 1939, ikke var det papir værd, den var skrevet på i hvert fald ikke på anden måde end at den var et alibi for at undlade mobilisering.

Når man ser på nedrustningen, medens Tyskland oprustede, og på undladelsen af mobilisering, da krigen brød ud, er der al mulig grund til at antage, at der var taget beslutning om at undlade enhver modstand ud over den rent symbolske af de fåtallige danske styrker, der endog blev nægtet tilladelse til at grave sig ned i nødtørftige dækninger, hvorved soldaterne blev de rene skydeskiver. Baggrunden for beslutningen kan altså være den viden, som den unge kaptajnløjtnant havde lagt på bordet, en viden om frygtelige tab af menneskeliv og værdier til ingen nytte, idet man så bort fra, at den symbolske modstand i virkeligheden med den baggrund blev til mord på danske soldater begået af danske myndigheder med tyske våben.

Ære være mindet om de danske soldater, der kæmpede og faldt med ære den 9. april 1940.

Gunnar Thygesen

Reference: FORUDSÆTNINGERNE FOR 9. APRIL 1940 af E. Götke, Oberstløjtnant, Forlaget ZAC 1979

Redaktionel note:

Ovenstående artikel er modtaget af Gunnar Thygesen (ingeniør emeritus) og optrykkes stort set uændret, fordi jeg synes den indeholder nogle interessante informationer. Nedenfor følger nogle bemærkninger til forfatteren:

Om din konklusion - *at man i Danmark vidste at landet ville blive besat af de anførte grunde og at der må være tale om tjenesteforsømmelse osv.* - er rigtig eller rimelig, er jeg temmelig usikker på. Den officielle

danske politik frem til og under Besættelsen er - af flere grunde - meget diskutabel, det er jeg enig i, men valget af politisk linie har ikke været let, og der var - så vidt man kan konstatere - også flertal bag den.

1) Det er én ting at (nogle) tyske militærfolk har draget konklusioner og lagt planer som beskrevet, og noget helt andet at den øverste politiske ledelse i Tyskland har fulgt netop *disse* planer. *Militær planlægning* og *politisk beslutning* er meget forskellige ting, og der er i tidens løb blevet langt *mange* militære planer, som ikke er blevet realiseret - eller som er blevet omarbejdet. »Vanskeligheden« i dette tilfælde består i at Danmark faktisk *blev* besat og at der *blev* anlagt fæstningsværker langs den danske vestkyst osv.

2) Hvad enten nogle i det tyske militær havde udarbejdet erobringsplaner eller ej, må man formode (!) at det danske militær og den danske politiske ledelse har gennemdiskuteret flere scenarier, hvoraf ét kunne være at tyskerne besatte Danmark, og at dette ikke kunne forhindres militært med egne midler eller i koalition med andre stater, endvidere at et forsøg på at sætte sig imod ville kræve omfattende menneskelige ofre. Det bedste alternativ kunne være først at søge at overflødigøre en besættelse, og dernæst - hvis besættelsen alligevel blev gennemført - at samarbejde med tyskerne for at mildne konsekvenserne.

Denne »beskrivelse« er en konstruktion på basis af almindelig formodning om militær-politisk tænkning OG en forsigtig »tilbagerulning« af det faktiske forløb.

Hvis denne formodning holder vand, så gjorde Götke-rapporten hverken fra eller til.

Forrest i artiklen henvises i forbifarten til myten om *Rostock-mødet*; det er en udbredt opfattelse blandt historikere at mødet *ikke* har fundet sted, men er en »konstruktion«. Mig bekendt foreligger der heller ikke materiale af nogen art der kan sandsynliggøre at mødet *har* fundet sted.

BA, 01.05.2006

Du må citere hvis du angiver sidens adresse.